

Motion till riksdagen 2020/21:3731

av **Kerstin Lundgren m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2020/21:7 Strategi för den arktiska regionen

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöarbetet i den arktiska regionen bör utgå från principen att värna och bevara oexploaterade områden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera fler marina reservat i Arktis och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket kring exploatering av den arktiska regionen ska ställa skarpa och höga miljökrav på kommersiella verksamheter på land och samtidigt begränsa potentiellt skadlig verksamhet till havs eller på havsbotten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den säkerhetspolitiska utvecklingen i Arktis påverkar svensk säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi välkomnar att regeringen har uppdaterat sin Arktisstrategi och att steg i rätt riktning har tagits för att beskriva de utmaningar som finns i Arktis, som också innefattar delar av Sverige geografiskt och därmed är en angelägenhet för hela vårt land. Sverige är en arktisk stat. Vi välkomnar regeringens arbete med att försöka stoppa klimatförändringarna och regeringens vilja att arbeta internationellt för att stoppa spridningen av farliga kemikalier och mikroplaster i Arktis. Vi välkomnar också att regeringen nu också tydligare beskriver Arktis som ett högspänningsområde. Några saker hade dock kunnat vara tydligare från regeringens sida, både kopplat till konkreta åtgärder kring miljö och klimat samt säkerhet och stabilitet.

Effekterna av klimatförändringarna i Arktis är tydliga, både på människor och djur.

Den arktiska regionen är på sina håll en av världens få kvarvarande orörda områden, i den bemärkelsen att exploateringstakten hittills varit mycket låg och att uppkomsten av moderna, högteknologiska samhällen och transportvägar varit väldigt begränsad. I takt med att klimatförändringarna leder till smältande isar och tinande permafrost ökar risken för en snabbare exploatering och fossil utvinning i tidigare otillgängliga områden, vilket i sin tur bidrar till ökade klimatutsläpp. Effekterna av klimatförändringarna syns snabbare i Arktis än på många andra håll, främst genom successivt minskande istäcke sommartid. För att bromsa den snabba smältningen är det av vikt att snarast vidta åtgärder som kraftigt begränsar effekterna av kortlivade gaser såsom sot, metan och troposfäriskt ozon. På längre sikt är det helt centralt att inkludera Arktis i genomförandet av Parisavtalet, och det är av vikt att åtgärdsarbetet tar särskild hänsyn till regionens känsliga karaktär. Det är bra att regeringen föreslår det.

Regionen är också hemvist för en omfattande artrikedom och en stor variation av känsliga ekosystem, som täcker in åtta länder och 20 miljoner km² (definierat som land norr om polcirkeln), en yta nästan 45 gånger större än hela Sverige. Avsevärda områden är nästintill orörda samt väldigt avlägsna och otillgängliga stora delar av året, vilket sätter regionen i skarp kontrast till övriga delar av Sverige när vi pratar om ett effektivt artskydd och bevarande av ekosystem. Principer och verktyg som tas fram för skyddade områden i mer sydliga delar av Sverige, t.ex. grön infrastruktur, lämpar sig mindre väl i den arktiska regionen. Det är Centerpartiets mening att Arktis och dess orörda, sårbara områden ska värnas genom bevarande samt åtgärder som håller tillbaka exploateringstakten. Arbetssättet med grön infrastruktur passar inte i dessa områden, särskilt med tanke på att det ännu inte finns tydliga och etablerade definitioner av vad det innebär eller ska leda till. Att experimentera med nya, ej etablerade sätt och metoder för ekosystemskydd är inte lämpligt i denna region.

Det är viktigt att Sverige tillsammans med övriga EU verkar för att det nya ramverket inom FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) sätter ambitionsnivån högt och att den arktiska biodiversiteten tas i särskilt beaktande. Dock är det lika viktigt att förhandlingarna leder till en överenskommelse om hur biodiversitet ska beräknas på ett enhälligt och standardiserat sätt i olika länder, något som i dag saknas.

De arktiska havsområdena är ytterst känsliga och riskerar att exploateras ytterligare när isarna smälter. För att skydda dessa vill Centerpartiet att fler marina naturreservat bildas och att utvinning av olja, gas och mineraler från havsbotten begränsas. Det storskaliga industriella fisket utgör också ett hot, inte minst mot de arktiska ursprungsbefolkningarna och deras livnäring genom småskaligt fiske. Vi ser också gärna fler marina naturreservat i havsområden utanför nationell jurisdiktion och vill se att Sverige driver denna fråga inom Arktiska rådet. Här kan Kanadas exempel med att skapa ett reservat motsvarande Tysklands storlek utgöra en modell i ett sådant arbete. Det skulle skydda området från exploatering av olje-, gas- och mineralutvinning, havsfiske, samt säkra invånarnas/urbefolkningens rättigheter.

Centerpartiet anser att regionens ekonomiska utveckling måste ske på ett så hållbart sätt som möjligt, givet Arktis mycket känsliga och sårbara miljöer. Det är av stor vikt att framtida exploatering och utveckling tar mycket stor hänsyn till konsekvenserna för miljön och de människor som lever och har sin livnäring i Arktis, inte minst regionens

ursprungsbefolkning. Dock är det viktigt att göra skillnad på olika typer av exploatering och varje enskilt lands förutsättningar att göra det på ett hållbart och miljösäkert sätt. Utvinningen av malm och mineraler är ett talande exempel, där utvinning från havsbotten är förenat med stor osäkerhet och omfattande risker för negativ miljöpåverkan, medan gruvverksamhet på land kan bedrivas på ett avsevärt mer hållbart sätt. Sverige är att betrakta som ett föredöme för hållbar gruvdrift, och tekniken och arbetssättet är en viktig miljöexport. Vi menar att regelverket kring exploatering av arktiska regionen ska ställa skarpa och höga miljökrav på kommersiella verksamheter på land och samtidigt begränsa potentiellt skadlig verksamhet till havs eller på havsbotten.

Men Nordområdena är inte bara viktiga ur ett klimat- och miljöperspektiv, utan får också allt större betydelse i ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det är därför viktigt att Sverige som land kan upprätthålla och utveckla vår säkerhetspolitiska kompetens rörande Arktis.

Det är bra att regeringen tydligare än tidigare nämner att området påverkas av det globala säkerhetspolitiska läget, som präglas av instabilitet och svåröversäglighet. Här kunde regeringen dock varit tydligare i att Arktis inte bara, som en konsekvens av ett globalt instabilt säkerhetspolitiskt läge, drabbas av olika stormaktsintressen, utan att klimatförändringarna med smältande isar, öppna handelsvägar och ökad tillgång på naturresurser faktiskt *driver* den säkerhetspolitiska utvecklingen i negativ riktning. Regeringen nämner att Ryssland är en del i den kapprustning som sker, men kopplar det bara till deras *territoriella* anspråk, utan att se den större bilden att Ryssland söker expandera sina intressen, och att detta är ett säkerhetspolitiskt hot för oss och våra arktiska grannar. Därmed gör regeringen en annan bedömning än försvarsberedningen som i Värnkraft också skriver att Ryssland också försöker skapa möjligheter till maktprojektion från området, att Ryssland uppfattar sig ha nationella intressen i regionen och att de uttryckt en strävan att kontrollera sjöfarten genom Nordostpassagen. Därtill har ryska företrädare problematiserat och relativiserat Norges suveränitet över Svalbard. Vi anser det märkligt att regeringen inte ställer sig bakom försvarsberedningens slutsatser.

Det är bra att regeringen uppmärksammar att Kina som icke-arktisk stat ändå, som en del i sin globala strategi, visar intressen i arktiska regionen och att det militära samarbetet mellan Ryssland och Kina kräver ökad uppmärksamhet, inte minst vad gäller eventuellt militärt samarbete i Arktis. Kinas globala initiativ "Belt and Road" gör sig också påmint i Arktis med deras "Kina Artic Belt and Road strategy". Sammantaget drar vi slutsatsen att Arktis inte längre är ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde. Sedan tidigare vet vi att inte heller Östersjön är det. Sverige befinner sig som både arktisk stat och Östersjöstat i ett närområde som är kraftigt påverkat av stormaktsintressen och av rysk aggressivitet och påverkan. Ryssland utgör ett hot för svensk säkerhet både i Arktis och i Östersjön. Av det drar vi slutsatsen att Sverige måste gå med i Nato, gärna tillsammans med Finland som befinner sig i en liknande situation som Sverige. Regeringen vill inte gå så långt utan nöjer sig med att vilja att nordiskt och euroatlantiskt säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete vidareutvecklas och fördjupas på den europeiska delen av Arktis, Nordkalotten och den nordatlantiska regionen. Något som naturligtvis hade varit enklare om Nato hade bestått av flera arktiska stater. Redan i dag är Grönland,

Island och Färöarna strategiskt viktiga områden både för Nato och Ryssland, inte minst givet deras betydelse för skyddet av Natos förstärkningsresurser över Nordatlanten.

Kerstin Lundgren (C)

Magnus Ek (C)

Linda Modig (C)